

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

qu[a]estio 74. An inquisitor citare, & pertrahere possit de dioecesi ad
dioecesim testes p[ar]iter ac delatos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

stulat coram Inquisitoribus: quod & utilis publicae, & huius tribunalis clementia facile persuadet. & late probat Andreas Tiragnellus tract. de penis temperan. aut remittendis, causa 30.

Falsidico testi periti veniam an sit parcendum.

Quaestum est, an testis, qui in causa haereticis testimonium dixit, veniam petens, antequam curia seculari relinquatur, admittendus sit ad penitentiam subeundam, sicut haereticus ad Ecclesiam conversus admittitur. & recte Simancas scripsit de catho. instit. tit. 64. num. 24. parcendum non esse testi penitenti, tum quia haeretico id tantummodo concessum est, tum etiam quoniam cum falsus testis eum, qui innocens est, haeticum esse testetur, ille qui falso testimonio utitur, penitentiam agere non debet, nec errorem aliquem confiteri potest, cum catholicus sit: unde fit ut innocens tamquam pertinax & impenitens condemnandus veniat. iure itaque falsus testis id pati debet, quod proximo suo facere cogitavit. atque hanc quidem sententiam in eo qui falso quempiam de haeresi accusavit, ut scilicet non admittatur penitere volens, tenuit Iacobus de Arena, in l. vit. C. de accusat. ubi ita quandoque servatum fuisse testatur. eum sequuntur ibidem Cynus, Baldus, & alij, & Ioannes And. Antonius de Butrio, Panormitanus, Marianus Socinus, & alij Canonistae in cap. excommunicamus. el. 2. extra de haeret.

Testis falsidici an possit inquisitor vel solum Episcopum puniri possit.

Illam etiam est in hoc negotio explicari digna difficultas, an testes falsidici per solum Inquisitorem, aut solum Episcopum puniri possint. & verius est, utrumque in his puniendis interuenire debere: ita cautum est rescripto quodam Leonis X. anni Domini MDXX. ubi multa capitula per Inquisitores Regni Aragoniae observanda continentur, inter caetera autem vnum id est, de quo agimus in hac verba: Et quod si aliquis testis falsum deponeret in dicto Inquisitionis officio, per iudices ecclesiasticos, ordinarios diocesis, in qua falsum huiusmodi committeretur, & per dictae prauitatis Inquisitores in eadem diocesi pro tempore deputatos, simul, ita ut alius sine alio procedere non posset, puniretur. hactenus ibi, equidem Emericus supra in hac 3. parte in 12. modo processum fidei terminandi, numero 209. cum de punitione testium falsidicorum disserit, Episcopum & Inquisitorem simul in eo negotio expediendo adhiberi, atque hoc est tutius.

Filij falsi testis an sit infames aut alij poenis aequae ut filij haereticorum subiecti.

Postremo quaesitum est, an filij & nepotes falsi testis, qui combustus fuerat, infames sint, & alijs poenis plectantur, quibus filij haereticorum afficiuntur. & verius est non subijci his poenis, primo, quia non est vsu receptum ut ita plectantur, praeterea non sunt exequandi in hoc filij falsidicorum testimonium, & filij haereticorum: nam haeretici mains crimen committunt, quam falsi testes. cum illi & Deo & toti Christianae reipublicae iniuriam faciant: illi autem in primis vni illi contra quem testificantur nocere cupiunt: postremo quamuis concederetur, par esse vtrorumque crimen, nullo tamen adhuc iure sancitum esse apparet, ut in his poenis filij falsidicorum testimonium filij haereticorum exequantur leges autem penales extendenda non sunt, cap. odia, de regul. iur. lib. 6. cap. par.

A de panit. dist. 1. & conferunt quae copiose dicit Alfonso Castus lib. 1. de potestate legi penalis, cap. 7. neque ad sententia recedendum arbitror.

Q V A E S T I O LXXIII.

An Inquisitor citare & pertrahere possit de diocesi ad diocesim testes pariter ac delatos.

Septuagesima quarta quaestio est: Vtrum inquisitor possit de diocesi ad diocesim testes trahere vel citare, & etiam delatos de haeretica prauitate?

Respondemus quod sic, non obstante constitutione de duabus dietis. de rescriptis, Nonnulli nec illa de una. eo. tit. de rescriptis, lib. 6. Statutum. sed infra sua terminos iurisdictionis potest inquisitor testes citare, & delatos trahere & vocare, ut patet in cap. Ut officium, §. denique, de haeret. libro 6. ubi mandatur inquisitoribus, quod procedant contra quoscumque de haeresi delatos cuiuscumque conditionis sint, dignitatis, ordinis, religionis, &c. Et sequitur: etiam constitutione non obstante de duabus dietis edita in concilio generali.

Eadem verba per omnia habentur in litteris Apostolicis Clem. Alexan. & Urbani III. de hoc Archidiaconus super c. alleg. Ut officium. & ver. de duabus dietis.

C O M M E N T. CXXIII.

De sunt assertiones, prima est: inquisitor delatos seu accusatos pertrahere potest de una diocesi ad aliam.

Alterae & postrema est: Testes quoque potest euocare, & ad suam diocesim transferre, vtraque assertio facilis est, & de prima copiose egimus cum auctore supra in hac 3. parte, super quaestione 42.

De secunda pauca quaedam hoc loco sunt dicenda. de qua Simancas de cath. instit. tit. 34. de inquisitoribus Apostolicis. nu. 24. Ioannes Royas singulari 95. incipien. inquisitores fauore fidei. adde Reptorium Inquisitorum, verbo, dieta.

Itaque Apostolici inquisitores fauore fidei non obstante constitutione de duabus dietis edita in concilio generali, testes possunt extra suam diocesim euocare, & in eam ut coram eis se sistant, ut officium §. compestendi de haeret. lib. 6.

Prudenter tamen hoc fieri debet, nam egregiae personae non facile trahenda sunt, sed ita cum illis agendum est, ut rogari potius, quam compelli videantur; & ne Imperium Inquisitorum recuset, Urbanus & modestus est, ut vel iudices ad eos eant, vel certe alios mittere debent, qui depositiones earum recipiant, idem iudicium est de viris

de viris Illustribus, Monialibus, & alijs honestis faminis, quas non deceat facile in iudicium trahere. Quanta autem modestia, & urbanitate cum singulis utendum, & quid fieri magis causis fidei expediat, ex dignitate, auctoritate, honestate, alijsque testium qualitatibus constituendum erit.

Quesitum est, an sicut Inquisitores Apostolici possunt euocare testes extra suam diocesim, & prouinciam, non obstante prædicta constitutione de duabus dietis, ita quoque & Episcopi possint. Et sanè affirmatè respondendum est posse, cum hoc privilegium favore fidei sit concessum: hic autem fauor pariter Episcopo, & Inquisitori Apostolico in causa heresis procedenti competere debet: cum non ratione personæ, sed intuitu negotij de quo agitur, sit omnino tributum. de quo plura diximus supra in hac tertia parte, super quaestio. 56.

Neque Episcopus, aut Inquisitor euocans testes de diocesi alterius, tenetur mittere processum ad Episcopum, è cuius diocesi testis ille euocatur, nec id fieri iustè peteret illa Episcopus, immo tenetur & debet mittere testes inspectis litteris Episcopi requirentis, ac dicentis sibi opus esse hoc vel illo teste, cuius causa fidei testimonio indiget. ac mittendus quidem est testis requisitus, & curandum omnino si fieri potest, ne intelligat se vocari, ut in causa fidei contra aliquem testificetur, ne forte rem detegat, & causæ obstet: nisi aliqua ex causa aliter fieri oporteret, cognita probitate, & fidelitate testis euocati. hac omnia ita seruari debere, & ratio ipsa, & iustus procedendi ordo, & negotij qualitas facile persuadent. atque ex his iudicio nostro satisfactum esse videtur illis difficultatibus, quas nobis quandoque proposuit Marcus Antonius Massa Salernitanus. vir multa prudentia, & eruditione ornatus.

Q V A E S T I O LXXV.

An nomina testium & denunciatorum sit delatis publicanda.

S V M M A R I V M.

- 1 Nomina testium, & denunciatorum non sunt publicanda, si eis ex hoc graue periculum imminet.
- 2 Cessant vero periculo publicari debent.
- 3 Potentia personarum multiplex Inquisitori expendenda.
- 4 Quale periculum imminere soleat ex tali manifestatione.

Eptuagesima quinta quaestio est; Vtrum Inquisitor nomina testium, denunciatorum, seu accusatorum delato debeat publicare?

A Respondemus, quòd de ista materia diuersi Summi Pontifices diuersa responderunt. Aliqui dixerunt, quòd in nullo casu: aliqui quòd in aliquo: ideo tandem Bonifacius octauus statuit quid agendum, ut patet in capitulo Statuta. §. iubemus. de hæreticis, libro sexto, ubi dicitur sic: Iubemus tamen, quòd si accusatoribus uel testibus in causa heresis interuenientibus, seu deponentibus (propter potentiam personarum, contra quas inquiritur) uideant Episcopus uel Inquisitores graue periculum imminere, si contingat fieri publicationem nominum eorum, ipsorum nomina non publicent, & cætera. Et sequitur infra: Sicque (non obstante, quòd illis, contra quos huiusmodi deponuerunt, nomina ipsorum non fuerint publicata) adhibeatur ad cognitionem iudicis instruedam plena fides depositionibus testium eorundem, &c. & infra:

Relat. supra pag. 111.

B Cessante vero periculo supradictò, accusatorum, & testium nomina (prout in alijs sit iudicijs) publicentur.

C Attendat tamen circumspectus Inquisitor, de potentia personarum: Nam est potentia generis, seu familiæ: est potentia pecuniæ: est etiam potentia malitiæ. de certo rarissimè est: quin graue periculum imminet testibus, si eorum eis, contra quos deponunt, nomina publicentur: & qui uidit & scit, ita dicit; maius enim est periculum, nomina testium publicare alicui delato pauperi, habenti in malis complices rebelles, & homicidas, qui nihil habent nisi personam, quàm generoso uel diuiti in temporalibus abundantanti.

D Quale autem est tale periculum graue declarat Ioan. And. super prædicto uersu periculum, qui dicitur ita: Periculum.] quia timetur mors, uel detruncatio ipsorum, uel filiorum, uel parentum suorum, uel deuastatio substantiæ ipsorum, uel his similia.

C O M M E N T. CXXIII.

Magna fuit olim controuersia, nunquid testium nomina in hoc crimine, ut in cæteris, uerbis essent publicanda, cum hinc fauor reorum, ut plene se possent defendere, inde fide prærogatiua clamaret, ut facilius in hac causa, quæ omnium est maxima, & grauissima, denunciatorum, & testes inuenirentur: tandem merito causa fidei praua luit, ut non obstante dispositione capituli finalis, de hæret. libro sexto, nomina testium nullo modo publicentur. atque hoc iure, & consuetudine nunc ubique utimur.

Dubium fuit olim an in hoc tribunali publicanda forent testium nomina.

Observant autem hoc singulare de non publicandis nominibus denunciatorum, & testium, cuncti fere qui de hæreticis scripserunt, Repertorium Inquisitorum, uerbo, nomina. Gondisaluis tract. de hæret. q. 10. nu. 4. Ioannes Royas singul. 208. incipiente: Testium publicatio. Simancas de catho. instit.